

ОҚУШЫЛАРДЫҢ БЕЛСЕНДІЛІГІ МЕН ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҚТАРЫН АРТТЫРУДА ИНТЕРАКТИВТІ ОҚЫТУДЫҢ РӨЛІ

АБДИЕВА Т.У.

Мұғалім сабақ процесіндегі басты тұлға. Бұл процесс барысында мұғалім түрлі әдіс-тәсілдерді мейлінше ұтымды пайдалануға талпынады. Оның негізгі мақсаты оқушыларға білім бере отырып, олардың білігі мен практикалық дағдысын қалыптастырып, белсенділігін ояту. Яғни қазіргі оқушы тыңдаушы ғана емес, белсенді әрекет етуші, өз білімінің нәтижесі. Оқушының ынтасы тікелей мұғалімге байланысты, себебі мұғалім өз сабағының басшысы, оқушылар жүргізетін жұмыстың ұйымдастырушысы.

Оқушы белсенділігін арттыруда мұғалім әдістерді сабақ түріне, тақырыбына, оқушылардың жас ерекшеліктеріне қарай қолданады. Бұл тұрғыда жалпы әдістердің қандай маңызы бар екенін өрбітіп көрелік. Әдіс-белгілі бір мақсатқа жету үшін мұғалімнің және оқушының жүйеленген іс-әрекеті. Әдіс арқылы мұғалім мен оқушы ғылыми негізде бірлескен әрекет жасайды. Қазіргі таңда сабақ үстінде білім беру процесін көбіне оқыту не болмаса оқыту әдісі деп атайды. Оқыту әдісі арқылы мұғалім оқушыларға жан-жақты білім беруді негізге ала отырып, олардың шығармашылық қабілетін дамытып, кітаппен жұмыс жасауға баулып, білімге деген қызығушылығын тудырады.

Қазақ тілі сабағында қолданылатын әдістердің барлығы жалпы бір мақсатты көздейді. Ол-оқушының сөйлеу, мәнерлеп оқу, дұрыс жазу дағдыларын меңгерту.

Жалпы оқыту әдістері және оның түрлері жайлы ғалымдар өз ұсыныстарын алға тартады. Ю.К.Бабанский, Р.Т. Лембер оқыту жүйесін алдымен үш үлкен топқа бөліп қарастырады.

Ауызша	Көрнекілік	Практикалық
Әңгіме, әңгіме кенес, лекция, кітаппен жұмыс	Суретпен сипаттау, демонстрация	Лабораториялық жұмыстар, практикалық жұмыстар

Бұл әрбір әдістің оқушы белсенділігін арттыруда айтарлықтай маңызы зор. Ауызша әдіс арқылы мұғалім оқушының ойлау қабілетін дамытып, қорытынды жасауға, жоспар құруға, ойын еркін жеткізуге баулиды. Әңгіме әдісі қазақ тілі сабағында кеңінен қолданылатын әдістің бірі. Әңгімелеуді сабақтың барлық процесінде, яғни жаңа материалды түсіндіргенде, білімді тексеру мақсатында пайдалануға болады. Алайда өз шеберлігіне байланысты мұғалім осы әдісті грамматика, морфология, пунктуация сияқты тарауларда тіл ұстарту, тіл мәдениетін дамыту тарауларымен ұштастыра білсе, нұр үстіне нұр болар еді. Мәселен, «Сөйлемнің тұрлаулы мүшелері» деген тақырыпта кітаппен жұмысты әңгіме әдісімен байланыстыруға болады. Тақтаға бірнеше сөйлемдерден құралған, аяқталмаған, әр сөйлемде арнайы көп нүктелер белгіленген, қызықты тапсырмаларымен әңгіме ілінеді. Оқушы көп нүктелердің орнына не бастауышты, не баяндауышты қойып, әңгімені өз тілектерінше аяқтауы тиіс. Сондай-ақ әдебиетпен байланыс жасап оқушы портфолиосындағы тәрбиелік мәні зор әңгімелерді оқып, талқыға салады. Сәйкесінше қызықты тапсырмаларды да орындайды. Мысалы, оқушыларды «бастауыш»пен «баяндауыш» деп екі үлкен топқа бөліп, оқушылардың ізденімпаздығын арттырып, бір топ сөйлемнің бастауышын айтса, екінші топ сөйлемнің баяндауышына мысал келтіруі тиіс. Сонда бұл ауызша әдіс арқылы мұғалім қандай жетістіктерге жетеді? Ауызша әдіс негізінде оқушылардың тіл байлығы артып, сөйлеу мәдениеті дамып, оқушы түрлі көзқарас, ой-пікірлерді қатар қойып, салыстыра ойын дәлелдеуге үйренеді. [1.25]

Көрнекілік әдісінде мұғалім ой ұшқырлығына сәйкес жан-жақты қырынан көріне алады. Сабақ үстіндегі ең басты көрнекіліктер-мұғалім,кітап,тақта. Әрине,кітап сөзі естілгенде, тек оқулық қана емес, сөздіктер, мұғалімге арналған көмекші методикалық құралдар, дидактикалық материалдар да қамтылады. Жалпы кітапты қолдану арқылы оқушы теориялық жағынан қаруланады, яғни берілген материалдың ережесімен танысып,түрлі жаттығуларды орындайды. Кітапты пайдалану негізінде оқушының белсенділігі әлдеқайда молаяды, тақырып бойынша қаланған білімі пысықталып,көру,есту қабілеті дамиды,кітап оқу шеберлігі артады.

Қазіргі таңда электрондық оқулықтар да жиі қолданылады. Мұны берілеген материалға лайықты тұста тиімді пайдалану мұғалімнің іскерлігінен,тәжірибесінен айқын байқалады. Түрлі әдіс-тәсілдер қамтылған бұл оқулықты көбіне қайталау сабақтарында қолдану тиісті нәтижесін береді,өйткені осы сәтте оқушылардың сөздік қоры мен сөз саптау мүмкіндіктеріне жол ашылады, оқушының байқағыштық қабілеті артып, ой-өрісі кенейеді.

Мұғалім мен оқушы арасындағы үзілмес байланыстың ізі тақтада көрініс табады.Мұғалім тақтаға қалауынша көрнекіліктерін де іледі,дана сабақты түсіндіреді,оқушылар да әр басқа жаттығуларды да орындайды.

Қарқынды дамып жатқан заман талабына сай мектеп өмірінде де өз орнын тапқан интерактивті тақталар да оқушының кемелденуіне септігін тигізіп жатыр. Интерактивті тақтаның көмегі арқылы мұғалімнің мүмкіндігі көбейіп, оқушы теориялық және практикалық тұрғыдан қатар білім жинайды. Осы аталмыш көрнекіліктермен бірге мұғалім сызбаларды, суреттерді, үлестірме қағаздарды, техникалық құралдарды пайдалана алады.

Практикалық әдіс. Теориялық жағынан қаруланған оқушы білімін практика жүзінде дәлелдейді. Оқушының білімін,дағдысын саралау мақсатында мұғалім мынадай тапсырмаларды орындата алады:

- дайын материалды талдау;
- тапсырмаларды мазмұндау;
- сөйлем құрату;
- шығарма жаздыру;
- орфографиялық талдау;
- диктант жазу;

Осы тапсырмаларды орындатуда көздеген мұғалім тәжірибе әдісіне сүйенеді.Тәжірибе әдісінің көмегімен оқушының ізденімпаздық қасиеті дамиды. Мәселен, берілген мәтінді топ бойынша бөліктерге бөліп оқып,бірінші топ келесі топқа өздері оқыған мәтінді барынша шебер айтып шықса,екінші топ осы әңгіме бойынша үшінші топқа сұрақ әзірлеуі керек,үшінші топ сұрақтарға жауап береді, тапсырмаларды түрліше түрлендіруге болады. Жалпы практикалық әдістің жүзеге асырылуында лабораториялық жұмыстың маңызы зор. Яғни осы жұмыс арқылы сыныпта оқушымен байланыс орнап,оқушылардың зерттеушілік қабілеті дамиды. Осы жұмыс кезеңінде мұғалім оқушылар үшін экскурсия, демек, кітапханаға не өлкетану мұражайына, басқа да мәдени ошақтарға саяхат ұйымдастыра алады. Сол сәтте балалар өздері тәнті боп оқыған кітаптарының көрмесін ұйымдастырып, үлкен талқылау жасай алады.[2.46]

Практикалық әдісті сабақ үстінде қолданатын сәтте мұғалім сабақ түрін дәстүрлі емес, яки кездесу, я байқау ретінде жоспарласа, оқушылардың шығармашылық қабілеттері артары сөзсіз.

Қазіргі кезде сабақ барысында мұғалім мен оқушы бір-бірімен тығыз байланысқан тұлғалар болып есептеледі. Мұғалім-ұйымдастырушы, оқушы –әрекет етуші. Мұғалім-шебер, оқушы-белсенді жауап беруші,сондықтан ол оқушының қызығушылығын оятар түрлі әдістерді жүзеге асырғаны жөн.Негізі,оқушы белсенділігін арттыруда бір-біріне хат жазу,белгілі бір тақырыпқа сәйкес жарнама жасау, қабырға газетін әзірлеу,пікірталас жүргізу, рөлдерде ойнау сияқты жұмыс түрлерінің берер пайдасы

зор, арнайы жұмыс түрлерінің көмегімен үлкен жетістіктерге жету мұғалімнің шеберлігіне байланысты.

«Қазақ тілі: әдістеме» №1-2009 санында Абылай хан ат.ҚазХҚжӘТУ С.К.Шолпанбайдың «Тілдерді тілін оқытуда интерактивті тәсілді қолданудың ерекшеліктері мен тиімділігі» мақаласында Қазақстан Республикалық білім беруді дамытудың 2010-2012 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламада жоғары білім беруді дамыту үшін білім беру қызметіне жаңаша қарауды, білім беруді жүйесінде ғылым мен тәжірибе жинақталған бай педагогикалық, психологиялық, әдістемелік мұраны зерттеп, талдауды және ғылым мен техникалық жетістіктерін кеңінен енгізуді талап етеді. [3.41]

Қазіргі кезде ғалымдар оқыту процесінде дидактикалық мақсатты шешуде оқытудың белсенді формаларына бет бұруда. Оқытушының оқушылармен педагогикалық қатынасты ұйымдастыра алу қабілеті бүгінгі таңдағы шетел тілін оқыту процесінің тиімділігін арттырады, сондай-ақ ол оқушылардың жеке тұлға ретінде ерекшеліктерін ашуға және оның шетел тілі мәдениет аралық қарым-қатынас құралы ретінде меңгеруіне бағытталады. Аталған мәселені шешу үшін педагогтар мен әдіскерлер оқыту процесінде оқытудың белсенді формаларын қолдану керектігіне тоқталады. Осыған орай оқушылардың белсенді өзіндік жұмысын қамтамасыз ету үшін оқушылардың бір мәселені бірігіп шешуде өз бетінше белсенді, танымдық шығармашылық әрекетін қамтамасыз ететін интерактивтік тәсілге баса назар аударуда.

«Интерактивтік» деген сөз энциклопедия мен ғылыми әдебиеттерде көрсетілгендей интеракция деген ұғымнан келіп шығады, ол екі жақты біріккен әрекет болып табылады.

Ол оқыту процесінде оқушыларды бірігіп белгілі бір мәселені шешуге, белгілі бір әрекетке өз жауапкершілігін сезініп, белсенді болуға және осы кезде өз қиялын, ой-өрісін, шығармашылығын көрсетуге мүмкіндік береді. Сонымен бірге бұл әдіс оқушыларды жұп болып, бірігіп жұмыс жасауға, жұмыс жасай отырып, өзгелерге көмек көрсетуге үйретеді. Сонымен қатар бұл ұғым тәсіл ретінде төмендегідей талаптарға сай келеді.

-ақпаратты терең игереді, өйткені оны ой елегінен өткізеді.

-оқушы өзін-өзі еркін және ыңғайлы сезінетін өрісті қалыптастырады, тілді оқып үйрену ниетін арттырады.

-оқушының жеке тұлғасына тікелей әсер етіп, танымдық, шығармашылық қабілетін оятады.

-топ оқушыларымен жасалатын жұмысты түрлі формада (жұптық, топтық, ұжымдық) өткізуді қамтамасыз етеді.

-ойлауды белсендіреді.

-ынтымақтастықпен әрекет етуге үйретеді.

- тыңдау дағдысын қалыптастырып, өзгені тыңдай алады.

Әрине мұндай тәсілді қолдануда кездесетін қиындықтар да жоқ емес. Себебі әр оқушының ойлау қабілеті, жылдамдығы, білім деңгейі, ақпаратты меңгеруі бірдей жағдайда емес. Осыдан келіп оқушының алдында шынайы және психологиялық қиындықтар туындайды.

Шынайы қиындық:

-берілген тапсырма дұрыс ұйымдастырылмаған жағдайда

-жүріп жатқан әңгіме оқушыға қызық емес болса.

- әңгімені тыңдамағандықтан, сөйлей алмаған жағдайда туындайды.

Ал психологиялық қиындық шынайы қиындыққа қарағанда жиірек кездеседі. Оқушы мұндай жағдайда көбінесе үнсіз қалады.

Яғни:

-оқушы өз ойын білдіру үшін көмекші сөздерді, тілдік құралды таба алмағандықтан үндемейді.

-оқытушы мен топ алдында сөйлеуге қысылғандықтан үндемейді.

-өз білім дәрежесінің төмен екендігін көрсеткісі келмегендіктен үндемейді.

Мұндай жағдайда оқушыға қысым көрсетпей, оған сөйлеу үшін ыңғайлы, қолайлы мүмкіндік туғызылуы керек, оқушыны өз әрекеттерін тыңдай білуге үйрету керек. [4.5]

Мұғалім алдымен студенттерді сөйлеуге үйретуде, соның ішінде тілді қарым-қатынас құралы ретінде меңгеруге ұмтылуын, оқушылардың өз іскерлігі мен дағдысын қалыптастыру үшін оған сай ниетін оятып әрі оқу атмосферасын орната білуі керек. Ал мұндай атмосфераның орнауына Н.В.Гавриленконың төмендегі пікірлерімен толықтай келісуімізге тура келеді.

Біріншіден, тілді оқытуда интерактивтік тәсілді қолдану кезінде тілді қойылатын талаптың, жасалатын жұмыстың оқыту процесіне сай болуы керек. Талап тым жоғары болса, оқуға деген қызығушылық жойылады, ал төмен болса, жалығуға әкеліп соқтырады.

Екіншіден, жұмыс түрлері, онда қолданылатын оқу құралдары, жаттығулар оқушылардың білім деңгейіне, жас ерекшеліктеріне сай болуы керек.

Үшіншіден, оқушылар жіберген қателерін мұғалім көмегімен өзі табуға дағдылануы керек.

Оқушылар әр түрлі болады. Олардың бірі оқытушының айтқанын жылдам ұғып алады, енді біріне материалды ұғу үшін қосыша түсіндірмелер мен мысалдар қажет болады. Мұндай оқушылар нақты нені түсінгенін ұғына алмай сұрақ қоюға жасқанады. Осындай жағдайда оқушыларды топқа не болмаса жұпқа біріктіріп, оларға ортақ тапсырма беріп, олар тапсырманы орындау барысында әрбір оқушыға жеке рөлдер мен міндеттер атқаруды талап етсе, онда әр студенттің өз жұмысына жауапты болып, жалпы жұмыс нәтижесінде қол жеткізуге ұмтылатын жағдаят пайда болады. Сондықтан да білімі төмен оқушылар үлгерімі жоғары оқушылардан өзіне түсініксіз болған жерді сұрап, ал үлгерімі жақсы оқушы топтың жеңіп шығуын ойлап, барлық оқушылардың, әсіресе білімі төмен оқушылардың нәтижелі жұмыс істеуін көздейді. Осылайша оқушылар бірігіп қиындықтың алдын алады.

Интерактивті тәсіл, әсіресе сабақты пысықтап, қорытындылауға бірден-бір көмегін тигізетін тәсілдердің бірі. Сонымен қатар интерактивті әдіс арқылы оқушылар өз білімін өздері бағалайды да, олар алған білім, білік дағдылары бойынша бағаланады. Әсіресе өзін-өзі бақылау, топтық өзара бақылау кезеңдері сабақты бекітуге біршама септігін тигізеді.

Бұл бақылауды төмендегі бағалау әдіс белгілері арқылы іске асыруға болады.

Өзіндік бағалауы:

1. Менің бүгінгі тақырыпқа өз бетінше дайындығым: төмен, орта, жоғары.

2. Бүгінгі жаңа тақырыпты игеруім: төмен, орташа, жоғары.

3. Бүгінгі сабаққа қатысуым: төмен, орташа, жоғары.

Топтың өзара бағалауы (топтар бір-бірін бағалайды):

1. Топ ұжымының татулығы, белсенділігі, өзара әрекет әдебі, топтық араласу әдебі: төмен, орташа, жоғары

2. Жаңа тақырыпты өмірмен байланыстыра айтуы: төмен, орташа, жоғары

3. Сөйлеу шешендігі, мәдениеті: төмен, орташа, жоғары

Бұл бақылаулар оқушыларды өздеріне және өзгеге сын тұрғысында қарауға үйретеді. Онда біреуді бағалау үшін өзінде тиісті білім болуы қажеттігі туады.

Бұл бағыттау мен бағалау оқушылардың бойында мына қасиеттерді қалыптастырады: еріктілік, еңбексүйгіштік, өз біліміне сенімділігі, өз қоры, ғылыми ақпараттарды ақтаруы, өзінше түйін жасауы, сөйлеу мәдениеті т.б. [5.10]

Жалпы шетел тілі сабағында қолданылып жүрген рөлдік ойындар, іскерлік ойындар, пікірталас оқушылардың баяндамалары мен ақпараттық хабарлары, дәріс-диалог, тренинг, дөңгелек үстелдер, ұжымдық-танымдық оқу, иммитация әдістері осы жоғары белсенділікті дамыту әдісінің интерактивті әдіс белгілері болып табылады.

Сабакты ұйымдастырудың топтық-үлестірме түрлерін қолдану арқылы іс-әрекетті талқылау, қарама-қарсы қайшылықты мәліметтер беру арқылы пікірталасын тудыру оқушының пәнге деген ықыласын, ынтасын арттырады. Ең бір жалқау деген оқушының өзі де өз ойларын ортаға салуға тырысады.

Сабак барысында қолданылған бір-екі мысалға көңіл аударайық.

Белгілі бір өтілген тақырыпты пысықтау мақсатында оқушыларды үш топқа бөліп, оларға негізгі тақырыпқа байланысты («Саяхат» тақырыбын алайық) тақырыпшаларды береміз:

1 топқа «Поезбен саяхат»

2 топқа «Автобуспен саяхат»

3 топқа «Ұшақпен саяхат»

Әрбір топ өздеріне берілген тақырыпшалар бойынша ассоциограмма жасайды. Ассоциограмманың көмегімен топ оқушылары бірігіп, өздеріне берілген саяхат түрлері жайлы толық мағлұмат бере отырып оның тиімді және тиімсіз жақтарын ашып айта білулері керек. Сонымен қатар әр топқа қойылатын талап тақырыпқа байланысты жаңа сөздер мен сөз тіркестерін көбірек пайдалану және талқылауға топ студенттерінің түгел қатысуын қадағалау. Соңында оқытушы топтарға бірін-бірі бағалауға мүмкіндік беріп, өзінің қойған бағасымен қорытындылай отырып, әр топтың ортақ бағасын шығарады. [6.15]

Осы тәрізді тәсілді грамматикалық жаттығуларды орындату кезінде де пайдаланған өте тиімді. Мұндай жағдайда топ оқушылары әрбір ұпай үшін күреседі. Себебі грамматикалық тұрғыдан әрбір дұрыс жасалған сөйлем оларға ұпай әкеліп отырады. Тапсырманы орындау кезінде оқушылар өздерінің бар білгендерін топ мүшелерімен бөліседі.

Бұл кейбір грамматикалық материалдарды түсінбей жүрген оқушыларға үлкен көмегін тигізеді.

Ал мәтіндермен жұмыс жасау кезінде оқушылардың берілген мәтінді кемінде екі рет оқығандары дұрыс. Бастапқыда олар мәтінге тек көз жүгіртіп, жалпы идеяны немесе басты проблеманы түсіне алады, ал одан соң мұқият көңіл бөліп бастан-аяқ оқып шығады. Бұлайша жасау талқылаудың алдында тұжырымды логикалық тұрғыдан қайта пысықтауға көмектеседі. Сабак уақытын мейлінше үнемді пайдалану үшін мәтінді үйден оқып келуді тапсырған дұрыс.

Тағы бір көңіл аударма кететін жағдай интерактивті әдіс-тәсілдің маңызды көрсеткіштері деп оның тәрбиелік жағын да айта кеткен жөн. Топпен жұмыс істеу оқушылардың бірін-бірі тануына, тыңдау мен пікір алысу мәдениетінің қалыптасуына да өз әсерін тигізеді.

Қорыта айтқанда, интерактивті тәсілдің ерекшеліктерін ескере отырып құрастырылған тапсырмаларды орындау оқушыларға оқытылып отырған тілдің практикалық тұрғыдан қолдану нәтижесін, жемісін көруге мүмкіндік береді және осы жағдай олардың тілді оқып үйренуге деген қызығушылығын арттырады. Сонымен қатар, оқушылар әрекетін белсендіру, оқу материалдарын, оқу әдістері мен тәсілдерін жетілдіру сияқты негізгі педагогикалық мәселелерді іске асырады.

Жаңа педагогикалық технология оқушылардың сабақ процесіндегі белсенділігін арттыруға тікелей әсер етеді. Міне осы талап тұрғысынан алғанда Сіздерге ұсынып отырған «Оқытудың интерактивті әдісі» шешуші орын алады. Интерактивті оқытудың басты мақсаты-оқушыларды өз бетінше ой қорытып, жауап табуға үйрету.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. Қазақ тілі: әдістеме // Республикалық ғылыми әдістемелік журнал №4 – 2009. (24 бет)
2. Б.Құлмағамбетова, А.Исанова, М.Исенғарина, М.Көккөзова, Р.Құрманғалиева, П.Айтжанова “Қазақ тілін оқыту әдістемесі” Алматы «Білім» 2000 (24-52б)

3. Қ.Қадашева «Қазақ тілін оқыту әдістемесі» Алматы «Мұрагер» 2005(95-1176)
4. Құрманова Н. Қ77. Сөз тіркесін оқыту барысында оқушылардың теориялық ойлауын дамыту әдістемесінің негіздері: Монография - Алматы, 2001 - 300 бет. (14-15 беттер);
5. Садықов Т.С, Әбілқасымова А.Е. Оқушылардың танымдық белсенділігін қалыптастырудың дидактикалық негіздері. Оқу құралы. -Астана, 20

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯНЫ ЕНГІЗУ-ЗАМАН ТАЛАБЫ

ЖАСАРОВА Б. Ө.

Әрбір ұлттың жас ұрпағы ана тілін терең оқып, жете білуге, өз елін, туған жерін сүйуге тәрбиеленуі тиіс. Әлемдік білім кеңістігінде оқытудың озық технологияларын жаңа мазмұнды білім беруге, адал бәсекеге лайықты тұлға даярлауы тиіс. Қай жаңашыл реформа болмасын барлығы да бастауыш сынып ұстаздарынан жаңашылдық, шығармашылық талап етіледі.

12 жылдық білім беру барлық ұлттық білім беру жүйесіндегі реформа, ол «жылдам дамушы ортада өмір сүруге қабілетті, өзіндік дамуға даяр, өзін таныта алатын және өзі үшін де қоғам үшін де бар мүмкіндігін пайдаланатын жоғары білімді шығармашыл, құзыретті тұлға қалыптастыруды және дамытуды» алдын ала болжайды (Қазақстан Республикасында 12 жылдық жалпы орта білім беру Тұжырымдамасының жобасы).

Заман талабына сай білім беру жүйесі жас ұрпақты жеке тұлға ретінде қалыптастырудың маңызды мәселелерін шешудің түрлі жолдарын қарастыруда. Оны қалыптастыру қоғамдағы негізгі сала-білім беру жүйесіне міндеттеледі. Елдің елдігін, бірлігін сақтап, көркейтетін, басқа елдермен терезесі тең өркендейтін, болашағын айқын көрсететін білім беру жүйесі. ұрпаққа білім беру отбасынан бастап, еліміздің қоғамдық жүйесін қамтитын іс. Бүгінгі 12 жылдық білім беру қажеттілігі еліміздің игі мақсатқа жетуі үшін көзделген сара жолы десе болғандай. 12 жылдыққа көшу білім саласына көп өзгерістер енгізеді, әрі нағыз білім сапасының нақты бағасын бермек.

Елімізде ақпарат ағымы қарқындап, ғылым мен техниканың өркен жаюы өмірге келген баланың даму, өсу, қалыптасу жолын ерекше қарастыруды талап етеді. Мектеп жасындағы баланың жас ерекшелігін зерттеу, формальді тек іс қағаз, сауалнама арқылы жүргізіліп келген болатын. Жан-жақты зерттеудің тұтас бағдарламасы болған емес. Алғашқы күннен баланың үлгерімі мен іс-әрекетін бір-бірімен салыстыру арқылы шектелген көрсеткіштер бойынша бағаланатын. Осындай тәсілдердің кемшілігін бүгінгі күнде көріп отырмыз. 12-жылдық білім қазіргі өмір талабын айқындап, жаңа ғасыр білім жүйесін, тәрбиесін ұсынады.